

VAN AMSTERDAM NAAR LISSABON

BIJLAGEN

EXPERTISECENTRUM
VEILIGHEID

Nils Gonzalez Bos

's-Hertogenbosch

10 januari 2012

BIJLAGE 1: ONDERZOEKSPLAN	BLZ. 2
BIJLAGE 2: INTERVIEW RECHERCHEUR POLITIE	BLZ. 8
BIJLAGE 3: INTERVIEW PARKETSECRETARIS OPENBAAR MINISTERIE	BLZ. 10
BIJLAGE 4: INTERVIEW ADVOCaat	BLZ. 12

Nils Gonzalez Bos
E3-4 Afstuderen
ONDERZOEKSPLAN

INVLOED VAN EU- KADERBESLUITEN EN RICHTLIJNEN OP DE RECHTEN VAN DE VERDEDIGING IN HET NEDERLANDSE STRAFPROCES

1. ORGANISATIEBESCHRIJVING

Het Expertisecentrum Veiligheid (EV) is het kenniscentrum van Avans Hogeschool dat zich bezighoudt met onderzoek op het gebied van veiligheid, benaderd vanuit bestuurskundige, organisatiekundige, juridische en sociaal-agogische invalshoek. Binnen het EV werken vijf kenniskringen onder leiding van vijf lectoren aan de ontwikkeling en uitvoering van toepassingsgericht (wetenschappelijk) onderzoek.¹ Eén van deze vijf lectoraten betreft het Lectoraat Veiligheid, Openbare orde en Recht. Dit lectoraat behandelt veiligheidsvraagstukken vanuit een juridische invalshoek.²

2. AANLEIDING

Het onderzoek dat wordt uitgevoerd maakt deel uit van het meeromvattende project 'Advancing Defence Rights in the EU' van het EV. Het EV voert in opdracht van EuroMoS, een mensenrechtenorganisatie gevestigd te Amsterdam, dit project uit naar de impact die Europese Unie (EU) kaderbesluiten- en richtlijnen hebben op strafvordering in de verschillende EU-lidstaten. EuroMoS heeft samen met Fair Trials International (FTI) een Europese subsidie bemachtigd die dit onderzoek mogelijk maakt.

3. PROBLEMBESCHRIJVING

Door de toenemende Europese samenwerking en de toename van grensoverschrijdende criminaliteit en dreiging van terrorisme gaat tegenwoordig steeds meer aandacht uit naar het Europese straf(proces)recht. Van een materieel Europees strafrecht met uniforme delictsom beschrijvingen en strafbaarstellingen is echter nog geen sprake. Tevens ontbreekt een formeel Europees strafrecht met eigen strafvorderlijke bevoegdheden en een uniform strafprocesrecht.³ Een dergelijke ontwikkeling zou ook in strijd komen met het soevereiniteitsbeginsel, dat inhoudt dat iedere staat exclusief bevoegd is de werking van het straf(proces)recht op haar eigen grondgebied te bepalen.⁴

Door de verschillende lidstaten wordt echter wel een grote interesse op het gebied van criminaliteitsbestrijding en politieke en justitiële samenwerking gedeeld. Dit blijkt onder andere uit de Europese ontwikkelingen op strafrechtelijk gebied. De Europese Commissie (EC) en de Raad van de Europese Unie (de Raad) oefenen op verschillende wijzen invloed uit op het nationale straf(proces)recht van de lidstaten. Verschillende rechtsinstrumenten staan de EC tot haar beschikking om de nationale straf(proces)systemen op één lijn te krijgen. Daarbij kan onder andere gedacht worden aan kaderbesluiten, voor de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon, en richtlijnen na de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon.⁵

De Europese Raad heeft op 15 en 16 oktober 1999 in Tampere⁶ een speciale bijeenkomst gehouden over de totstandbrenging van een ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid in de Europese Unie. Gedurende deze bijeenkomst heeft de Raad tevens geconcludeerd dat er een begin gemaakt moest worden met werkzaamheden ter invoering gemeenschappelijke minimumnormen teneinde de toepassing van het beginsel van

¹ < <http://www.expertisecentrum-veiligheid.nl/smartsite.shtml?ch=&id=35434&ms=23111&em=35434>>, bezocht op 3 september 2011.

² Expertisecentrum Veiligheid, Onderzoeksprogramma 'Vertrouwen in de overheid'

³ E. van Sliedregt, J.M. Sjöcrona & A.M.M. Orie, *Handboek internationaal strafrecht*, Deventer: Kluwer 2008, blz. 93.

⁴ Y. Buruma & P.A.M. Verrest, *Introductie Internationaal Strafrecht*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2004, blz. 17.

⁵ Artikel 6 lid 2 Verdrag van Lissabon tot wijziging van het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap.

⁶ Europese Raad van Tampere 15 en 16 oktober 1999, Conclusies van voorzitterschap.

wederzijdse erkenning te vergemakkelijken, echter wel met inachtneming van de fundamentele rechtsbeginselen van de lidstaten.⁷

Vijf jaar na de bijeenkomst in Tampere kwam de Raad bijeen in Den Haag en stelde hij 'Het Haags programma' vast. Dit had onder andere ten doel het gemeenschappelijke vermogen van de EU en haar lidstaten te versterken om de fundamentele rechten en minimale procedurele rechtswaarborgen te garanderen, georganiseerde grensoverschrijdende criminaliteit en dreiging van terrorisme te bestrijden, Europol en Eurojust te versterken en wederzijdse erkenning van gerechtelijke beslissingen en gerechtelijke stukken in strafzaken te realiseren. Het programma verklaart dat verdere verwezenlijking van wederzijdse erkenning als de hoeksteen van justitiële samenwerking impliceert dat gelijkwaardige normen betreffende procedurele rechten in strafzaken worden ontwikkeld op basis van studies naar het bestaande niveau van aanwezige rechtswaarborgen.⁸

Op het gebied van procedurele rechten van de verdediging is door de Raad op 30 november 2009 een resolutie aangenomen over een routekaart ter versterking van de procedurele rechten van verdachten en beklaagden in strafprocedures. De routekaart is tot stand gekomen als logisch gevolg op de eerdere bijeenkomsten die in de vorige alinea's genoemd werden. De Raad heeft namelijk erkend dat deze besprekingen van de voorgaande jaren over procedurele rechten geen concrete resultaten hebben opgeleverd.⁹ Daarom heeft de Raad bepaald dat er met het oog op een eerlijk verloop van de strafprocedure specifieke maatregelen genomen dienen te worden die betrekking hebben op de procedurele rechten.¹⁰ Dit betreffen maatregelen op het gebied van vertaling en vertolking, informatie over de rechten en informatie over de beschuldiging, juridisch advies en rechtsbijstand, communicatie met familie, werkgever en consulaire autoriteiten, bijzondere waarborgen voor kwetsbare verdachten of beklaagden en een groenboek over voorlopige hechtenis.¹¹ Volgens de resolutie dient de EC met voorstellen te komen voor de in de routekaart vervatte maatregelen en zal de Raad deze vervolgens met voorrang behandelen.

In dit onderzoek zal orde gebracht worden in de wirwar van verschillende kaderbesluiten en richtlijnen die van invloed zijn op de procedurele rechten van de verdediging. Daarbij worden de onderlinge verbanden tussen de verschillende kaderbesluiten en richtlijnen duidelijk gemaakt. Vervolgens worden de verhoudingen tussen deze kaderbesluiten en richtlijnen en de verhoudingen met het Nederlandse straf(proces)recht geschetst. Op basis van de bevindingen die hierbij gedaan zijn, worden uitspraken gedaan over de wenselijkheid van EU-recht op het gebied van de rechten van de verdediging en de knelpunten. Vervolgens wordt naar oplossingen gezocht voor de aangetroffen knelpunten.

4. VRAAGSTELLING

Centrale vraag:

Wat is de invloed van EU-kaderbesluiten en richtlijnen op de rechten van de verdediging in het Nederlandse strafproces?

Deelvragen:

1. Wat is het juridische kader van EU-kaderbesluiten en richtlijnen, vóór en na inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon?

⁷ Europese Raad van Tampere 15 en 16 oktober 1999, Conclusies van voorzitterschap, ov. 37.

⁸ Resolutie van de Raad van 2005 (PB 2005/C53/01), ov. 3.3.1

⁹ Resolutie van de Raad van 30 november 2009 (PB C 295 van 4.12.2009, ov. 10

¹⁰ Resolutie van de Raad van 30 november 2009 (PB C 295 van 4.12.2009, ov. 5.

¹¹ Resolutie van de Raad van 30 november 2009 (PB C 295 van 4.12.2009, bijlage.

2. Welke EU-kaderbesluiten en richtlijnen zijn tot stand gekomen op het gebied van bescherming van procedurele rechten van de verdediging en waarom zijn deze tot stand gekomen?
3. Hoe verhouden de verschillende EU-kaderbesluiten en richtlijnen zich tot elkaar?
4. Hoe verhouden de verschillende EU-kaderbesluiten en richtlijnen zich tot het Nederlandse strafproces?
5. Welke uitspraken kunnen gedaan worden over de betekenis van EU-recht op het gebied van de rechten van de verdediging?

5. DOELSTELLING

Op 9 januari 2012 zal een onderzoeksrapport worden opgeleverd over de impact van EU-kaderbesluiten en richtlijnen op de rechten van de verdediging in het Nederlandse strafproces waarmee helderheid ontstaat over de wirwar van deze EU-regelgeving en dat dient als input van het op te leveren rapport welk onderdeel uitmaakt van het grotere EV-project.

6. ONDERZOEKSEENHEID / METHODIEK

Om te bezien wat de impact van EU-kaderbesluiten en richtlijnen op de rechten van de verdediging in het Nederlandse strafproces is, zal een rechtsbronnen- en literatuuronderzoek worden uitgevoerd. Er wordt op Europees niveau een vergelijking gemaakt van de relevante rechtsinstrumenten (horizontaal), waarna deze worden vergeleken met nationaal, Nederlands recht (verticaal). Vanzelfsprekend zullen de relevante EU-kaderbesluiten en richtlijnen worden geraadpleegd. Tevens zullen alle documenten en verslagen van de EC en de Raad met betrekking tot procedurele rechten worden geraadpleegd. Daarnaast speelt het Verdrag van Lissabon en de nationale strafproceswetgeving (Wetboek van Strafvordering, Overleveringswet), regelingen en aanwijzingen een belangrijke rol. Daarbij kan ook worden teruggesproken op de Memories van Toelichting en andere kamerstukken.

7. BELANGHEBBENDEN

Belanghebbenden bij dit onderzoek zijn:

- EV: het onderzoek maakt deel uit van het meeromvattende onderzoek 'Advancing defence rights in the EU'
- Juridische professionals: het onderzoek zal informatie verschaffen over de rechten van de verdediging in het Nederlandse strafproces.
- EU-ingezetenen: het onderzoek zal informatie verschaffen over de verdedigingsrechten die iedere EU-burger heeft.
- Nederlandse justitiële autoriteiten: het onderzoek zal informatie verschaffen met welke rechten van de verdediging rekening gehouden dient te worden.

8. VOORLOPIGE HOOFDSTUKINDELING

H1 Inleiding

H2 Jurdische kwalificatie: kaderbesluiten en richtlijnen

§ 2.1 Vóór en na het Verdrag van Lissabon

§ 2.2 Kaderbesluiten

§ 2.3 Richtlijnen

H3 Relevante kaderbesluiten en richtlijnen

§3.1 Kaderbesluiten

§ 3.1.1 etc. Relevante kaderbesluiten

§ 3.2 Richtlijnen

§ 3.2.2 etc. Relevante richtlijnen

H4 Verhouding kaderbesluiten en richtlijnen op Europees niveau

H5 Verhouding kaderbesluiten en richtlijnen op Europees-nationaal niveau

H6 Wenselijkheid van EU-recht

H7 Knelpunten en oplossingen

H8 Conclusies en aanbevelingen

H9 Literatuurlijst

H10 Bijlagen

9. VOORLOPIGE LITERATUURLIJST

Literatuur

R.H. van Ooik & R.A. Wesel, *De Europese Unie na het Verdrag van Lissabon*, Deventer: Kluwer 2009.

W.T. Eijbouts, J.H. Hans, L.A.J. Senden en A. Prechal, *Europees recht algemeen deel*, Groningen: Europa Law Publishing 2010.

C.S. Pisuisse & A.M.M. Teubner, *Elementair Europees Gemeenschapsrecht*, Amsterdam: Noordhoff 2009.

E. van Sliedregt, J.M. Sjöcrona & A.M.M. Orie, *Handboek internationaal strafrecht*, Deventer: Kluwer 2008.

Y. Buruma & P.A.M. Verrest, *Introductie Internationaal Strafrecht*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2004.

Wetten en verdragen

Verdrag van Lissabon

Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens

Wetboek van Strafvordering

Overleveringswet

Grondwet

Commissiedocumenten/ Raadsdocumenten

Europese Raad van Tampere 15 en 16 oktober 1999, Conclusies van voorzitterschap.

Resolutie van de Raad van 2005 (PB 2005/C53/01).

Resolutie van de Raad van 30 november 2009 (PB C 295 van 4.12.2009)

Elektronische bronnen

<http://europa.eu/legislation_summaries/human_rights/fundamental_rights_within_european_union/l33214_nl.htm>

<http://www.asser.nl/default.aspx?site_id=8>

<<http://www.fairtrials.net/>>

Onderzoek: Impact van EU- kaderbesluiten en richtlijnen op het Nederlandse strafproces.

Interview met: Rianne Gommer (Senior Tactische Recherche bij Politie Midden- en West Brabant)

Interviewer: Nils Gonzalez Bos

Locatie: Politiebureau Europark 21, 4904 SX Oosterhout nb

Datum: vrijdag 9 december 2011

Tijdstip: 11:00 – 11:45 uur

1. Wat zijn uw werkzaamheden?

Ik ben senior tactische recherche en heb eigenlijk een dubbele functie. Ik ben dossiervormer in het Team Grootschalige Opsporing (TGO) en daarnaast werkzaam bij de Districtelijke Recherche (DR).

2. Hoe is het naar uw mening momenteel gesteld met de procedurele rechten van verdachten?

Ik ben van mening dat verdachten soms, werktechnisch, over teveel rechten beschikken. Ik bedoel daarmee dat de rechten van de verdachte de slagvaardigheid van de politie kunnen beperken. Sommige rechten, zoals het verplichte recht op consultatiebijstand van een advocaat voor een minderjarige, spelen naar mening zelfs tegen de verdachte. Ik vind het wel belangrijk en een goede zaak dat de rechten van de verdachte worden beschermd, mijns inziens zou dit in de praktijk echter een betere invulling moeten krijgen.

3. Er is een richtlijn vastgesteld door het EP en de Raad waarin is bepaald dat een verdachte reeds tijdens het opsporingsonderzoek door de politie recht heeft op vertolking en vertaling. Wat is uw mening hierover?

Naar mijn mening zijn er in de praktijk al voldoende voorzieningen die het recht op vertolking en vertaling gedurende het opsporingsonderzoek waarborgen. Ik denk daarbij aan de tolkentelefoon en in sommige zaken de aanwezigheid van een tolk bij het verhoor. Het is echter praktisch niet mogelijk om bij iedere onderzoekshandeling een tolk in te schakelen. In de praktijk komt het tevens voor dat ik verhoren in de Engelse taal afneem, ik zou er niet blij mee zijn als dat niet meer mogelijk wordt. Ik heb onderzoeken gedaan met tolken en kan uit ervaring vertellen dat het niet fijn werkt, het duurt te lang voordat de tolk aanwezig is op het politiebureau en vormt een beperking tijdens het

verhoor. Een verhoor doe ik vanuit een stukje beleving dat ik door middel van de Nederlandse taal goed kan overbrengen. Tijdens een verhoor met een tolk kan dit niet.

- 4. Tevens is er een voorstel voor een richtlijn aanhangig over het recht op informatie in strafprocedures. Volgens dit voorstel hebben verdachten direct na aanhouding recht op een verklaring van rechten en dient de verdediging reeds bij de voorgeleiding aan de hulpofficier van justitie te beschikken over de processtukken. Wat is uw mening hierover?**

Voor zover ik weet worden verdachten reeds bij de voorgeleiding aan de HOvJ, en nogmaals voorafgaand aan het verhoor, op hun rechten gewezen. De Nederlandse politie werkt tijdens verhoren met confrontatie, als de verdachte specifiek moet worden medegedeeld waar hij van verdacht wordt, maakt dat deze methode minder effectief. Voor zover ik weet worden de processtukken, met name de processen-verbaal van aanhouding en voorgeleiding, zo snel mogelijk aan de verdediging ter beschikking gesteld. Naar mijn mening is het een goede zaak dat de processtukken zo spoedig mogelijk ter beschikking worden gesteld, omdat momenteel veel advocaten hun cliënten adviseren geen verklaringen af te leggen tot aan de voorgeleiding aan de rechter-commissaris. Op dat moment worden namelijk ook de inhoudelijke stukken, zoals getuigenverklaringen en aangiften, overgedragen.

- 5. Ook is er een voorstel betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en betreffende het recht op communicatie bij aanhouding. Volgens dit voorstel heeft iedere verdachte recht op toegang tot een advocaat tijdens het verhoor. De advocaat mag daarbij actief aanwezig zijn. Wat is uw mening hierover? Daarnaast voorziet het voorstel in een recht voor iedere verdachte om zo spoedig mogelijk na zijn aanhouding te communiceren met een persoon van zijn keuze. Wat is uw mening hierover?**

Ik heb verhoren gedaan waarbij een advocaat aanwezig is geweest. Ik heb hier geen problemen mee zolang de advocaat zich rustig houdt tijdens het verhoor. Vanzelfsprekend heb ik er geen problemen mee als een advocaat vraagt waarom ik een bepaalde vraag stel of verzoekt dat zijn cliënt naar het toilet mag. Wanneer de advocaat echter een actieve rol toekomt tijdens het verhoor, ontstaat er naar mijn mening een soort zitting op verhoor. In plaats van aan de verdachte te vragen of hij een bepaald strafbaar feit gepleegd heeft, moet ik dan in gesprek met de advocaat over of de verdachte het feit wel of niet heeft begaan. Dat is mijn taak niet, ik ben er voor de waarheidsvinding en niet om juridische discussies met de advocaat aan te gaan. Ik vind het niet erg als een advocaat tijdens het verhoor zijn cliënt adviseert over het wel of niet beantwoorden van bepaalde vragen.

Onderzoek: Impact van EU- kaderbesluiten en richtlijnen op het Nederlandse strafproces.

Interview met: Ayşe Soygiğit (parketsecretaris bij het Openbaar Ministerie te Rotterdam)

Interviewer: Nils Gonzalez Bos

Locatie: Universiteit van Tilburg, Warandelaan 2, 5037 AB Tilburg.

Datum: donderdag 29 december 2011

Tijdstip: 19:00-19:30

1. Wat zijn uw werkzaamheden?

Ik ben parketsecretaris en neem afdoeningbeslissingen namens de officier van justitie. Dit houdt in dat ik dossiers die van de politie binnen komen, beoordeel en daarover een vervolgingsbeslissing neem.

2. Hoe is het naar uw mening momenteel gesteld met de procedurele rechten van verdachten?

De procedurele rechten van verdachten zijn naar mijn mening vooral aan de orde tijdens de opsporingsfase en het onderzoek ter terechtzitting. Dit betekent dat met name de politie, tijdens de opsporingsfase en de officier van justitie, tijdens het onderzoek ter terechtzitting hiermee in aanraking komen. Tijdens mijn werkzaamheden controleer ik aan de hand van de processtukken of de procedurele rechten van de verdachte tijdens het opsporingsonderzoek zijn geëerbiedigd. Naar mijn mening is het niet de taak van het Openbaar Ministerie om de verdachte nogmaals op zijn rechten te wijzen. Dit is een taak van de politie die deze taak naar mijn mening goed uitvoert. Naar mijn mening is het daarmee momenteel goed gesteld met de rechten van de verdediging, ik vind dat verdachten met de Salduz-aanwijzing en het zwijgrecht over voldoende procedurele rechten beschikken.

3. Er is een richtlijn vastgesteld door het EP en de Raad waarin is bepaald dat een verdachte reeds tijdens het opsporingsonderzoek door de politie recht heeft op vertolking en vertaling. Wat is uw mening hierover?

Ik vind het een goede zaak dat hierover een richtlijn is vastgesteld. Met de open grenzen en het feit dat we in een multiculturele samenleving leven, zijn er steeds vaker niet-Nederlanders die verwikkeld raken in een strafprocedure. De richtlijn kan er naar mijn mening aan bijdragen dat de verklaring van deze verdachten juister en eerlijker op papier

komt te staan. In de praktijk komt het regelmatig voor dat een verdachte zelf een bekende meeneemt naar het politieverhoor die de taal machtig is of dat het een politieambtenaar die de taal van de verdachte machtig is het verhoor uitvoert. Naar mijn mening kan een tolk deze rol beter vervullen omdat hij onpartijdig is. Overigens wordt er momenteel reeds door het Openbaar Ministerie een tolk aangevraagd voor de verdachte die de Nederlandse taal niet machtig is deze op het onderzoek ter terechtzitting dient te verschijnen. De processtukken worden niet automatisch vertaald, de verdachte dient daarvoor zelf aan te geven dat hij de Nederlandse taal niet machtig is.

4. Tevens is er een voorstel voor een richtlijn aanhangig over het recht op informatie in strafprocedures. Volgens dit voorstel hebben verdachten direct na aanhouding recht op een verklaring van rechten en dient de verdediging reeds bij de voorgeleiding aan de hulpofficier van justitie te beschikken over de processtukken. Wat is uw mening hierover?

Naar mijn mening is het een goed idee om de verdachte zo spoedig mogelijk een verklaring van rechten te verstrekken. Momenteel wordt deze verklaring van rechten overigens al verstrekt middels een folder. Het wordt echter nog niet vermeld in het proces-verbaal. Naar mijn mening is het voor het onderzoek echter geen goede zaak wanneer de verdachte al zo spoedig mogelijk na aanhouding de beschikking krijgt over de processtukken. Op dat moment is het namelijk nog niet duidelijk tot welke afdoening het zal lijden. Wanneer de zaak bijvoorbeeld wordt geseponeerd, is het onnodig geweest de verdachte toegang te verlenen tot de processtukken. Bovendien staan er vertrouwelijke gegevens in de processtukken.

5. Ook is er een voorstel betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en betreffende het recht op communicatie bij aanhouding. Volgens dit voorstel heeft iedere verdachte recht op toegang tot een advocaat tijdens het verhoor. De advocaat mag daarbij actief aanwezig zijn. Wat is uw mening hierover?

Een advocaat bij het politieverhoor zie ik niet zo zitten. Een advocaat is juridisch veel beter onderlegd als een politieambtenaar en het is naar mijn mening niet de bedoeling dat er tijdens een verhoor allerlei juridische discussies tussen de politie en de advocaat ontstaan. De taak van de advocaat is het bewaken van de rechtsgang van zijn cliënt. Het heeft naar mijn mening geen toevoegde waarde om de advocaat bij het verhoor aanwezig te laten zijn als de verdachte voorafgaand aan het verhoor reeds met zijn advocaat mag overleggen. Bovendien denk ik dat de advocaat de rol van de verdachte tijdens het verhoor zou overnemen en het een verklaring van de advocaat in plaats van de verdachte zou worden wanneer deze actief bij het verhoor aanwezig mag zijn. Een verhoor zou dan ook langer duren terwijl de politie in beginsel is gebonden aan de 6-uurs termijn. Ik vind het goed zoals het momenteel in Nederland is geregeld dat de advocaat bij een verdenking van een ernstig strafbaar feit passief bij het politieverhoor aanwezig mag zijn.

Onderzoek: Impact van EU- kaderbesluiten en richtlijnen op het Nederlandse strafproces.

Interview met: Mr. Jeroen W. Soeteman (Advocaat bij Jebbink Soeteman Advocaten)

Interviewer: Nils Gonzalez Bos

Locatie: Wilhelminaplein 100, 3072 AK Rotterdam

Datum: donderdag 22 december 2011

Tijdstip: 10:30 – 11:30 uur

1. Wat zijn uw werkzaamheden?

Ik ben werkzaam als strafrechtadvocaat bij mijn eigen kantoor Jebbink Soeteman Advocaten te Amsterdam.

2. Hoe is het naar uw mening momenteel gesteld met de procedurele rechten van verdachten?

Als ik het bekijk vanuit mijn eigen perspectief is het in Nederland goed gesteld met de procedurele rechten van verdachten. Gedurende mijn werkzaamheden als advocaat heb ik gezien hoe het in andere landen gesteld is met de rechten van de verdediging. Als ik die situaties vergelijk met de huidige situatie in Nederland, is het hier goed geregeld. Naar mijn mening staan of vallen de rechten van de verdediging met de integriteit van de politie. Het is van belang dat er goede, bindende regels op het gebied van verdedigingsrechten zijn maar minstens zo belangrijk is dat er in de praktijk goede mensen zijn die deze regels uitvoeren. Mijn taak als advocaat is om daarbij als waakhond op te treden.

3. Er is een richtlijn vastgesteld door het EP en de Raad waarin is bepaald dat een verdachte reeds tijdens het opsporingsonderzoek door de politie recht heeft op vertolking en vertaling. Wat is uw mening hierover?

Momenteel zijn er in het Nederlandse WvSv en een OM-aanwijzing regels opgenomen met betrekking tot het recht op vertaling en vertolking gedurende het opsporingsonderzoek. In de praktijk komt het echter nogal eens voor dat verdachten die geen Nederlands spreken, gehoord worden door een politieagent die de taal van de verdachte wel machtig is. Als voorbeeld noem ik de Turkse verdachte die door een agent wordt gehoord die Turks spreekt. Naar mijn mening is dit niet de bedoeling, omdat deze agent geen beëdigd tolk is. Ik vind het daarom een goede zaak dat de richtlijn hierover bindende regels vastlegt. Overigens denk ik dat het gros van de strafrechtadvocaten nog niet op de hoogte van de richtlijn is. In mijn pleidooien verwijs ik er echter al wel naar. Het klopt dat de Nederlandse rechter in principe pas na de implementatietermijn verplicht is tot richtlijnconforme interpretatie. De richtlijn

regelt echter iets wat het Nederlandse WvSv momenteel nog niet regelt; namelijk een recht op vertaling van de processtukken. Het staat de rechter daarom vrij dit recht wel toe te kennen en ik kom in de praktijk regelmatig tegen dat dit ook gebeurt.

4. Tevens is er een voorstel voor een richtlijn aanhangig over het recht op informatie in strafprocedures. Volgens dit voorstel hebben verdachten direct na aanhouding recht op een verklaring van rechten en dient de verdediging reeds bij de voorgeleiding aan de hulpofficier van justitie te beschikken over de processtukken. Wat is uw mening hierover?

De huidige praktijk zoals die momenteel in Nederland wordt gevolgd met betrekking tot het verstrekken van een verklaring van rechten, voldoet naar mijn mening. Het voorafgaand aan het eerste politieverhoor verstrekken van een folder met daarin een opsomming van alle rechten is naar mijn mening een goed middel. Een combinatie van het verstrekken van een folder en een toegangsrecht tot een advocaat zou naar mijn mening ideaal zijn. Momenteel werkt het overigens zo dat in ieder proces-verbaal van verhoor dat door de politie wordt opgemaakt, automatisch het zwijgrecht en het recht op toegang tot een advocaat zijn opgenomen. Dit hoeft echter niet automatisch te betekenen dat ook daadwerkelijk mededeling is gedaan van deze rechten. Ik verwacht dat, wanneer een verklaring van rechten overeenkomstig Europees recht verplicht wordt gesteld, de mededeling van deze rechten ook geautomatiseerd in het proces-verbaal zal worden opgenomen.

Het zo vroeg mogelijk ontvangen van de stukken is theoretisch voor de advocaat van groot belang. Ik kan me echter wel voorstellen dat een dergelijke verstrekking in strijd komt met het belang van de waarheidsvinding waar politie en justitie aan doen. Momenteel is het zo geregeld dat de advocaat de processtukken pas bij de eerste voorgeleiding aan de rechter-commissaris ontvangt. Tot die tijd moet ik het doen met het verhaal van de verdachte zelf. In de praktijk kan het bijvoorbeeld voorkomen dat ik om 10 uur een telefoontje krijg dat ik de processtukken voor de voorgeleiding kan ophalen, ik om half 11 de stukken in mijn bezit heb en vervolgens binnen anderhalf uur de stukken moet doornemen én moet overleggen met mijn cliënt omdat de voorgeleiding om 12 uur plaatsvindt. Momenteel is niet precies duidelijk welke stukken precies verstrekt moeten worden bij de voorgeleiding, ook het Landelijk strafprocesreglement bepaalt dit niet uitputtend. Wel heeft de rechtbank bepaald dat het enkel verstrekken van een proces-verbaal relaas niet voldoende is. Het feit dat de stukken pas bij de voorgeleiding voor het eerst worden verstrekt is in de praktijk overigens gedeeltelijk te omzeilen door telefonisch contact op te nemen met de politie; vaak is men dan toch bereid aan de telefoon enige mededelingen over de verdenking te doen.

5. Ook is er een voorstel betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en betreffende het recht op communicatie bij aanhouding. Volgens dit voorstel heeft iedere verdachte recht op toegang tot een advocaat tijdens het verhoor. De advocaat mag daarbij actief aanwezig zijn. Wat is uw mening hierover?

Ik vind dat de advocaat en de verdachte de gelegenheid moeten hebben om samen de verdedigingsstrategie te bepalen. Dit kan naar mijn mening goed vorm krijgen door een uitgebreid gesprek tussen de advocaat en zijn cliënt zo spoedig mogelijk na aanhouding, voorafgaand aan het eerste politieverhoor.

Een aanwezigheidsrecht voor de advocaat bij iedere onderzoekshandeling zoals het richtlijnvoorstel dat bepaalt, gaat naar mijn mening te ver. Onderzoekshandelingen betreffen bijvoorbeeld ook het afnemen van vingerafdrukken, het heeft echter geen toegevoegde

waarde om daar als advocaat bij aanwezig te zijn. Het is mijn taak om mijn cliënt te adviseren over de mogelijke gevolgen van bepaalde verklaringen en het gebruik van zijn zwijgrecht.

Naar mijn mening is het niet mijn taak om verklaringen voor de verdachte te verzinnen of verklaringen tegenover de politie af te leggen. Ik vind echter wel dat ik aanwezig moet kunnen zijn bij het politieverhoor en daarbij naast mijn cliënt moet kunnen zitten. Tevens vind ik dat ik de politie moet kunnen vragen waarom bepaalde vragen worden gesteld en moet kunnen wijzen op mogelijke overtredingen van het pressieverbod.